

212. Прачытайце, адгадайце загадку.

Як сапраўдны фантазёр,
ён кладзе на шыбы ўзор.
Размалёўвае іх так,
што зайздросціць і мастак.

С. Шах.

зайздросціць — рус. *завидует*

Выпішыце выдзеленыя словы. Падзяліце іх для пераносу. Якое слова нельга падзяліць для пераносу? Чаму?

Націск

па-беларуску націск	па-руску ударение
------------------------	----------------------

Успомніце з урокаў рускай мовы _____

Які склад называецца націскным?

213. Прачытайце словы, выдзяляючы голасам націскныя склады.

Талерка, скаварада, кубак, каструля,
чайнік.

Склад, які вымаўляецца мацней за іншыя склады, называецца націскным: *ква-тэ́-ра, ку́-хня*. Усе астатнія склады ў слове — ненаціскныя.

214. Прачытайце. Спішыце.

Маленькая (В/в)ерка
разбіла талерку.
Баіцца прызнацца —
без цукерак застацца.
Н. Дзівіна.

Пастаўце націск у словах. Падкрэсліце націскныя склады.

215. Прачытайце прыказку. Чаму так гавораць?

Зямля — **талерка**: што пакладзеш, тое і возьмеш.

Спішыце. Абазначце націскны склад у выдзеленым слове.

216. Вызначце ў словах націскныя склады. З націскных складоў складзіце новыя словы.

1. Маша, тулава, Каляды.
2. Багата, паратунак, елачка.
3. Вязынка, Чэхія, беларусы.

Са слоў, якія ў вас атрымаліся, складзіце і запішыце сказ.

217. Прачытайце. Спішыце, пастаўце націск у словах. Чым адрозніваюцца выдзеленыя словы?

Не насеяла мукі
нават і на піражкі.
Гэта ж **мука** — не **мука**:
(ў/у)ся ў дробных камяках.
Н. Старажава.

218. Вызначце ў словах націскныя склад- ды. З націскных складоў складзіце новыя словы.

1. Маліны, рамонкі.
2. Рака, шафа.
3. Маша, Мілана, Коля.

Запішыце словы, якія атрымаліся, абазначце ў іх націск.

219. Дапоўніце сказы патрэбным слоўнікавым словам і запішыце.

Вялікая ... — гэта блюда. Кубак, сподак, ... — гэта посуд.

сподак — невялікая талёрка

Абазначце ў словах націскныя склады.

220. Прачытайце. Якая прымаўка сустрэлася ў вершы? Чаму так гавораць?

Дзедаў крупнік

Ах! — гарачы, ох! — духмяны,
смачны **крупнічак** аўсяны!

Ён смятанкаю заліты —
есць Валера з апетытам.

Дзед **жартуе**: — Еш да дна,
бо ёсць **прымаўка** адна:

«Хто да дна **талеркі** дойдзе,
там сваё здароўе знойдзе».

У. Мацвеенка.

Выпішыце выдзеленыя словы, пастаўце ў іх націск. Падкрэсліце ненаціскныя склады.

221. Прачытайце. Назавіце адным словам.

Кампот, дранікі, суп, бліны, пірог, катлета, бабка, халадзец, каўбаса.

Выпішыце спачатку словы, у якіх націск падае на першы склад, потым — на трэці.

222. Прачытайце. Назавіце пару слоў, якія адрозніваюцца месцам націску.

Адышоў я ад пліты,
кажу Вары:
— Ты вары.

Н. Сторажава.

Гульня «Пакармі птушку».

223. Спішыце, падкрэсліце ў словах націскныя склады.

1. Бацька, бубен, паляна.
2. Пяты, цячэ.
3. Блізка, штаны.

З націскных складоў вусна складзіце новыя словы. Са слоў, якія ў вас атрымаліся, складзіце і запішыце сказ.

Будзьце ўважлівыя

Словы беларускай і рускай моў адрозніваюцца месцам націску.

па-беларуску	па-руску
крапі́ва	крапи́ва
дачка́	до́чка
імя́	і́мя
ваўкі́	во́лки

224. Прачытайце тэкст. Правільна пастаўце націск у словах. Чаму Аленку называюць мамінай дачкой?

Аленка — маміна дачка. Куды мама, туды і яна! І кватэру разам прыбіраюць, і ў парк ходзяць, і на дачу ездзяць. На дачы Аленка дапамагае матулі палоць кветкі. Хоць там і крапіва расце, але дзяўчынка не баіцца.

Нават імя ў яе такое, як у мамы. Толькі матулю завуць Алена Пятроўна, а дачушку — проста Аленка.

Выпішыце словы, якія адрозніваюцца месцам націску ў беларускай і рускай мовах. Абазначце ў іх націск.

225. Паслухайце тэкст. Што рабіла бабуля з халадцом? Як вы разумееце выраз *разліваць у талеркі*? Ці ведаў пра гэта Лёнька?

Як правільна гаварыць

На кухні бабуля разлівала ў талеркі **халадзец**. Да яе падышоў **маленькі** Лёнька і спытаў, што яна робіць.

— Халадзец **разліваю**, — адказала бабуля.

Хлопчык **паглядзеў** на бабулю, потым на талеркі, падумаў і кажа:

— Бабуля, ты няправільна гаворыш.

— Чаму няправільна? А як трэба гаварыць?

— Трэба гаварыць «наліваю». Ты ж халадзец наліваеш у талеркі, а не разліваеш. Разліваюць толькі малыя. (*П. Рунец.*)

Выразна прачытайце тэкст па ролях.

Выпішыце выдзеленыя словы, пастаўце ў іх націск. Па слоўніку праверце правільнасць пастаўкі націску ў слове *маленькі*.

226. Адгадайце загадку. З «рассыпанных» складоў складзіце слова-адгадку.

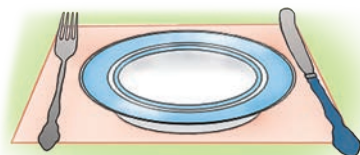
ДЭ
Ві
лец

Кожны дзень са зброяй гэтай
я палюю на катлеты.
З першай спробы ў іх пацэліць
вастразубы мой
А. Церашкова.

Запішыце адгадку, вызначце ў слове націскны склад. Падкрэсліце пераднаціскны склад.

Рм Вусна адкажыце на пытанні.

Якія прыборы ляжаць
побач з талеркай? Як іх
раскладаюць, калі накрываюць на стол?

 відэлец

227. Дапоўніце сказы патрэбнымі словамі.

Раніцай мама **гатуе**

Днём бабуля прыгатавала **сытны**

Увечары ў нас на сталае смачная

С л о в ы д л я д а в е д к і: *вячэра, снеданне, абед.*

Вызначце націскныя склады ў выдзеленых словах. Спішыце адзін сказ на выбар.

228. Прачытайце верш. Кім уяўляе сябе дзяўчынка, калі гуляе з лялькамі?

Наша (Ю/ю)ля — гаспадыня.
Не, вячэра не астыне!
Лялек садзіць ля стала,
бо вячэраць ім пара.

Т. Мушынская.

Спішыце. Пастаўце націск у словах.

Галосныя гукі [о], [э] — [а].
Правапіс слоў з літарамі о, э — а

229. Прачытайце пары слоў.

жо́луд — жалуды́

ко́лас — каласы́

бо́б — бабы́

рэ́кі — рака́

це́ны — цана́

стрэ́лы — страла́

Назавіце націскныя склады. Якія галосныя гукі вымаўляюцца пад націскам у выдзеленых складах? Якія галосныя гукі вымаўляюцца замест іх у ненаціскных складах?